

HANUISE, Edouard Joseph, stichtend voorzitter van de Association Belge des Chimistes (voorloper van het huidige Société Royale de Chimie en de Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging).

Edouard Hanuise werd in Mons (Bergen, Henegouwen) geboren op 15 oktober 1842 als zoon van Théodore Joseph en Henriette Charlotte Hubertine Claus. Hij huwde op 19 februari 1870 in Mons met de 20-jarige Henriette Françoise Félicité Louise Vanzantvoorde, dochter van Camille F. G. Vanzantvoorde. Het echtpaar Hanuise-Vanzantvoorde kreeg een zoon. Omwille van gezondheidsredenen verhuisde hij in 1903 naar Nice, rue Lafayette 6, waar hij op 14 augustus 1913 overleed.

Edouard Hanuise deed zijn studies aan de Ecole d'Industrie et des Mines de la province de Hainaut, nadien bekend als de École des Mines en thans als de Facultés Polytechniques de Mons. Hij behaalde zijn diploma met de 25ste promotie in 1864 met als specialisatie "ingénieur chimiste". Nadat hij zich te Mons gevestigd had als zelfstandig scheikundig ingenieur, werd hij in 1867 aan de Ecole des Mines benoemd als opvolger van professor Ph. La Valleye voor de vakken geologie en mineralogie. Henegouwen telde in deze periode ongeveer 80 suikerbietfabrieken, terwijl in de omgeving van Mons afzettingen gevonden werden van fosfaten. Het dient onderlijnd te worden dat de suikerindustrie in België tegen het einde van de 19de eeuw veruit de belangrijkste landbouwindustrie was. Onmiddellijk na de benoeming van Hanuise, installeerde hij een chemisch laboratorium dat speciaal uitgerust was voor de analyse van suikers in suikerbieten.

Op 6 november 1878 werd Hanuise door een gemengde commissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van de suikerfabrikanten, de commerciële verenigingen en het ministerie van Binnenlandse Handel, aangesteld als één van de zeven scheikundige "départageurs", belast met het uitvoeren van scheidsrechterlijke analyses in de gevallen van onenigheid betreffende het gehalte aan suiker in de suikerbieten tussen de fabrikanten en de kopers. Hanuise bleef lid van de scheikundige "départageurs" tot in 1903-1904. Wegens het grote aantal klachten vanwege de suikerbiettelers, publiceerde de Administratie van de Landbouw vanaf 1903-1904 een lijst met 30 départageurs en dit naast de départageurs aangesteld door de gemengde commissie. Edouard bleef op de lijst van de Administratie vermeld tot de suikerbietcampagne 1907-1908.

Op 30 maart 1887 werd een rondzendbrief opgesteld door een comité van negen suikerchemici, met Edouard als voorlopige voorzitter en François Sachs (1849-1919) als secretaris. Deze rondzendbrief had als doel een bijeenkomst samen te roepen met als enig punt op de dagorde "*Onderzoek naar de beste methode voor de commerciële analyse van suikerbieten*". Tijdens de openingstoespraak van deze bijeenkomst op 14 april 1887 te Brussel zegde Hanuise "*dat de suikerindustrie (in België) te gronde zou gaan, indien zij geen beroep zou doen op de vooruitgang van de scheikunde*". Op het einde van deze bijeenkomst besloten de aanwezigen tot de oprichting van een "*Association générale des chimistes belges*". Op de eerstvolgende algemene vergadering van de Association op 4 augustus 1887 werden acht leden van de beheerraad verkozen. Deze raad stelde het dagelijkse bestuur voor met als eerste voorzitter Edouard Hanuise. Hanuise werd als eerste voorzitter aangeduid, waarschijnlijk omdat hij als enige professor aanwezig was met een grote expertise in de analyse van suiker en daarenboven was hij zeer welbespraakt.

Van bij de start van de Association gaf Hanuise duidelijk aan dat hij een vereniging wilde voorzitten met zuiver neutrale en wetenschappelijke doeleinden. Op deze manier verwierf de Association snel een gezaghebbende faam. Hanuise werd als vertegenwoordiger van de vereniging herhaaldelijk om raad gevraagd door de politieke autoriteiten. Hij drong van bij de oprichting aan om naast de afdeling van suikerspecialisten ook andere afdelingen op te richten. Achtereenvolgens werden drie afdelingen opgericht: eetwaren en algemene hygiëne, landbouwscheikunde en industrie van de gistingsbedrijven, later genoemd biologische scheikunde. Hanuise leidde de Association en ook de afdeling van de suikerscheikunde op een competente manier. De idee om een Internationaal Congres in België te organiseren werd door hem aangekondigd tijdens de algemene vergadering in 1891. De organisatie zelf mag toegeschreven worden aan de onvermoeibare inzet van de secretaris F. Sachs. Deze laatste stimuleerde de vier afdelingen van de Association om dit eerste Internationale Congres voor Toegepaste Scheikunde voor te bereiden. Het Congres vond uiteindelijk plaats in augustus 1894 te Antwerpen en Brussel en kende een groot succes. Het was het eerste in een lange reeks van internationale congressen.

Sinds 1892 ontstond in de Association een algemeen gevoel van onbehagen. De stichtende leden waren suikerscheikundigen en suikertechnologen. Na de oprichting van de afdeling eetwaren werden talrijke apothekers lid van de vereniging en bij de oprichting van de afdeling landbouwscheikunde werden veel landbouwingenieurs lid. De afdeling eetwaren was bovendien een afdeling die veel professoren telde evenals leden van de Academie, zoals L.Crismer, M.Delacre, G.Bruylants, J.B.Depaire, F.Ranwez, D.A. Van Bastelaer, A.Jorissen, enz. Het waren deze leden die aan de activiteiten van de vereniging een meer wetenschappelijke oriëntatie wensten te geven. Daarnaast ontstonden er wrijvingen tussen de afdelingen betreffende de juiste competentie. (bvb. behoorde de problematiek van “azijn” tot de bevoegdheid van de leden van de afdeling van de gistingsbedrijven of tot deze van de eetwaren). Ook ontstonden er discussies tussen de leden van de afdeling suikerscheikunde en deze van de afdeling landbouwscheikunde; tussen de verdedigers van de suikerindustrie en deze van de suikerteelt. Daarenboven werden de bijeenkomsten, die allemaal te Brussel plaats vonden, steeds meer verwaarloosd. Gelukkig maakte de voorbereiding van het Congres in 1894, dat de leden de rangen aaneensloten.

De jaarlijkse herverkiezing van Eduard Hanuise als voorzitter werd waarschijnlijk veroorzaakt door het feit dat deze zijn mandaat op een uitstekende wijze uitvoerde en dat er geen ernstige reden was om een einde te maken aan zijn voorzitterschap. De wijziging van de statuten, waarop sommige leden aandrongen, was dus niet direct gericht tegen de persoon Hanuise, maar was eerder bedoeld om de continuïteit te garanderen. Nieuwe statuten werden gestemd op 3 april 1895. In deze statuten werd een artikel twaalf ingelast dat bepaalde, dat niemand langer voorzitter kon zijn dan twee opeenvolgende jaren. Na zeven jaar werd op 8 mei 1895 de beheerraad verkozen en in de aanwezigheid van Hanuise werd apotheker J. B. Depaire (1824-1910), hoogleraar aan de universiteit van Brussel verkozen als tweede voorzitter. Op de algemene vergadering van 1895 werd Edouard unaniem verkozen als erelid.

Begin 1896 besliste de beheerraad van de “Société Générale des Fabricants du Sucre” om in eigen midden een nieuwe vereniging op te richten, omdat in de “Association Belge des Chimistes” de suikerfabricatie niet voldoende aan bod kwam. De eerste bijeenkomst van deze nieuwe vereniging, de “Société Technique et Chimique du Sucrierie et de Distillerie en Belgique”, vond plaats op 26 februari 1896. Voor de beheerraad werd E. Meeus verkozen als voorzitter en E. Hanuise als ondervoorzitter.

Hanuisse ging op 1 december 1897 op vervroegd pensioen en verhuisde van Mons naar Brussel. De reden van hiervoor was dat zijn gezondheid te wensen overliet en vooral omdat hij zeer doof was geworden. Vanaf 1900 komt de naam Hanuisse niet meer voor op de aanwezigheidslijsten van de bijeenkomsten van de Société. Tijdens de plechtige bijeenkomst ter gelegenheid van de viering van de 25ste verjaardag van de oprichting van de “*Association Belge des Chimistes*”, waarvan de naam in 1904 gewijzigd was in “*Société Chimique de Belgique*”, op 12 mei 1912, deelde de algemeen secretaris Jules Wauters (1852-1949) mee dat “*Edouard Hanuisse, oud-lid, oprichter van de Association, weerhouden was wegens gezondheidsredenen en op een verre afstand verbleef.*”

Op 19 mei 1914 deelde: *La Sucrerie Belge* het overlijden van Edouard Hanuisse mee, “*die zich in 1903 volledig teruggetrokken had uit alle officiële functies en naar Nice verhuisd was*”. Hanuisse publiceerde niet zoveel. Te Mons had hij twee handboeken uitgegeven over geologie in 1892 en 1894. Hij was Ridder in de orde van Leopold.

Lit: H. DEELSTRA, B. VAN TIGGELEN, Edouard Hanuisse: Pr  sident-fondateur de l’Association des Chimistes en Belgique, in: *Chimie Nouvelle*, 81, 2003, 21-24;- B. VAN TIGGELEN, H. DEELSTRA, From Industry to Academia: The Belgian Chemical Society, 1887-1914, in: A. KILDEBAEK, S.   TRB  NOV  , *Creating Networks in Chemistry. The Founding and Early History of Chemical Societies in Europe*, Cambridge, 2008, 24-42.

Hendrik DEELSTRA & Michel PETERS